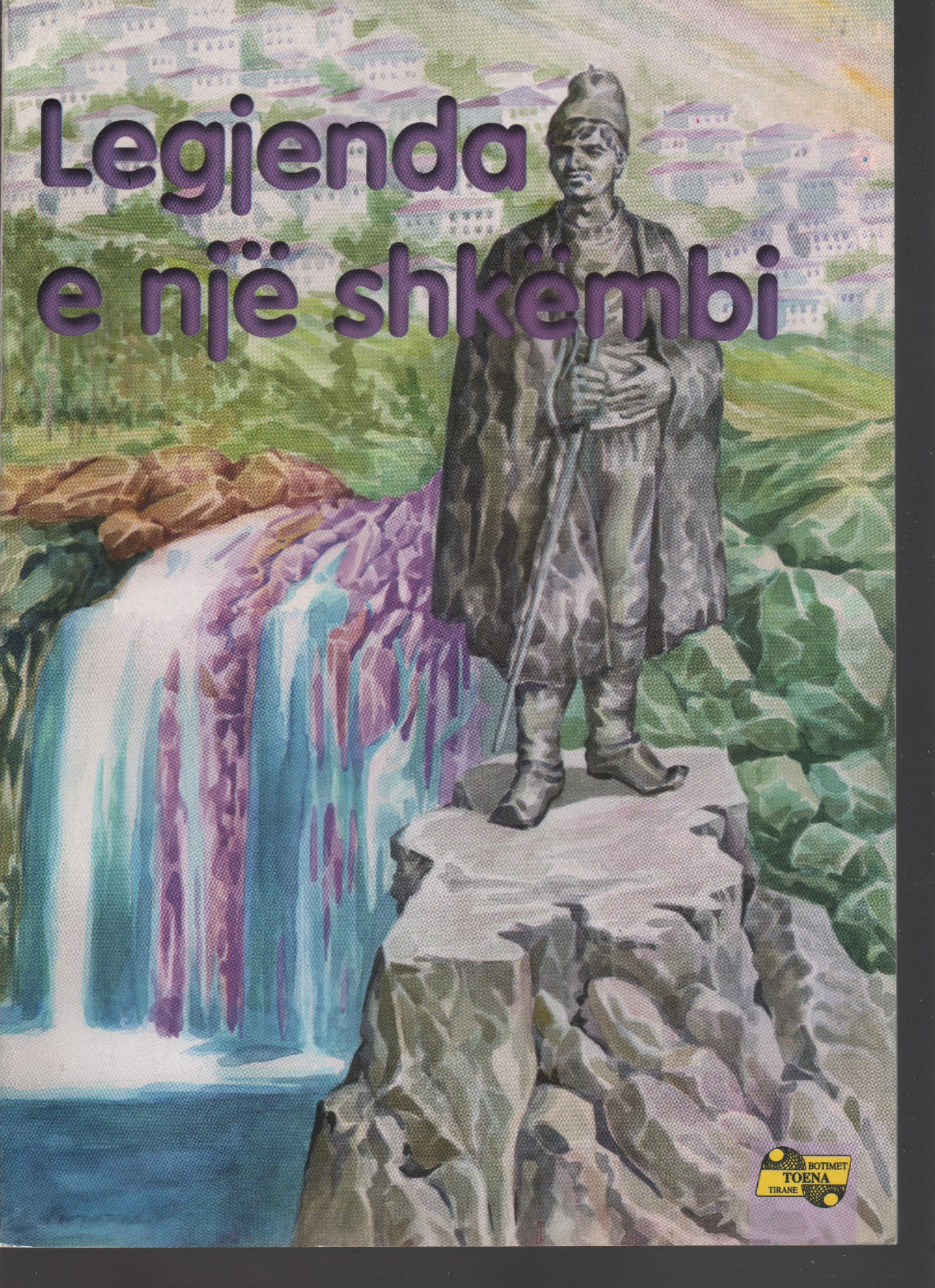

Legjenda e një shkëmbi

ODHISE K. GRILLO

CITTA' di CHERI
CONSIGLIERE COMUNALE
Vincenzo Cucci

Legjenda *e një shkëmbi*

Ilustrimet nga:
VEHAP KOKALARI

BOTIMET TOENA
Tiranë, 2000

Poshtë, në bregdetin e Himarës, ngrihet një fshat i bukur e piktoresk, që i ka shokët të rrallë jo vetëm në vendin tonë por në gjithë bregdetet e ishujt e botës. Ky është Vunoi im... I bukuri, jeta ime!

Në një luginë të ashpër malore, ku shkëmbinjtë bien thinë, ka një ujëvarë të vogël, e cila shkumbëzon vetëm në dimër. Në verë ujërat shterojnë dhe ujëvara hesht.

Më poshtë rrjedh një burim ujëpakët me ujët qehlibar e të ftohtë si bora në majë të Çikës. Në rrëzë të ujëvarës shtrihet një lirishtëz shumëngjyrëshe. Në këmbët e kësaj arëze të vogël, ndërmjet dy shkëmbinjve, ngrihet derstila, ku dikur gjyseth dhe nënat tona lanin qilimat, shkorsat, sharqet dhe shtrojet e mbulojet e tjera të leshta.

Në mes të lirishtezës ngre kryet një shkëmb i çuditshëm, i cili ngjet me një statujë nga ato që kanë gdhendur skulptorët Kristaq Rama e Mumtaz Dhrami. Shkëmbi ngjet sikur të jetë një çoban i vogël me sharkun prej myshku në krahë, festen e bardhë në krye dhe me kërrabën në dorë.

Atë nuk e ka gdhendur ndonjë skulptor. E ka gdhendur natyra vetë, me dorën e saj prej kryeartisti. Se natyra është më e zonja se çdo skulptor...

Këtë skulpturë, që e rreh dielli, era, shiu e me rrallë bora, pranverës, verës e vjeshtës e vizitojnë zogjtë, të cilët i falin këngë të mrekullueshme. Pa e zbukurojnë lloj-lloj lulësh që lulëzojnë në lirishtë.

Çobani ka sy të thellë pors shpellë dhe me ta sheh fushën me ullinj, që shtrihet gjer poshtë fshatit, dhe detin kaltërosh.

Pleqtë tregojnë se ky shkëmb ka shekuj që rri në lirishtën e vogël, e cila shtrihet poshtë ujëvarës e përmbi burim. Po shumë e shumë vjet më parë ky shkëmb ngjiste si gjithë shkëmbinjtë e tjerë. Më vonë ai u kthye në njeri dhe qysh atëherë u tregon njerëzve legjendën e vet...

Njëherë e njëkohë, për të pushtuar e nënshtruar Bregdetin erdhi një mizëri pushtuesish me çallma në kokë e me jataganë në brez. Ata vinin nga fundi i Azisë dhe u vendosën në fushat e luginat gjelbëroshë.

Pushtuesit i ngritën çadrat edhe të lirishtëza që ngrihet poshtë ujëvarës e përmbi burim.

Sa dëgjoj se pushtuesit me çallma e me jataganë do të vinin edhe te lëndinëza afër derstilës, një çoban i vogël, dhjetë-dymbëdhjetëvjeçar, që po kulloste dhentë rrëzë ujëvarës, mblodhi leshin që e kishte qethur (çobanët thonë: "u kishte shpërvjelur"...), i ati, e futi nëpër thasë dhe i rراسi me të gjitha forcat te rrëza e shkëmbit ku rridhte burimi. Shtyj e shtyj me duar, me kërrabë e më shpirt thasët, burimi shterroi dhe nisi një rrugë tjetër të nëndheshme... Çunaku e mbuloi me gurë, duke ngritur një si muranë. Kështu u zhdukën gjurmët e burimit...

Si mbaroi punë çunaku u ngjit malit përpjetë dhe tok me ato pak dele që kishte u fut në një shpellë të fshehtë, ku nuk e gjente e nuk e shikonte askush, ndërsa ai vetë shikonte gjithçka bëhej përreth nëpërmjet pemëve të dendura e të gërshetuara. Kërkalet e këmboret e dhenve i mbushi me bar e me fletë që të mos tringëllinin dhe u shtri e po priste të shihte çallmaxhinjtë...

Kur erdhën ushtarët e huaj, të cilëve etja e madhe u kishte tharë buzët e fytin, kërkuan anembanë ujë mirëpo nuk gjetën gjëkund. Atëherë pashai osmanlli, që kishin në krye dhe i udhëhiqte, thirri në shatoren e vet gjithë komandantët dhe u dha urdhër:

- Të dërgoni sa më parë në fusha e në male, në lugina e livadhe zbuluesit tanë më të zot, që të gjejnë burimet, hauzet e pusët. Po nuk i gjetën do t'i ther e do t'i rjep së gjalli!

Dhe vrapuan zbuluesit në të katër anët, që nga bregu i detit gjer në majat e maleve, po ujë nuk gjetën dhe u kthyen duar e enëbosh. Pastaj shkuan e ranë në gjunjë para pashait dhe çdo njeri prej tyre tha:

- Ma prisnin kokën, o pasha i nderuar, po ujë nuk ka në këto vende që i ka mallëkuar Allahu.

Sa më...
pak...
nuk...
ndërsa...
nëpër...
e dhen...
shtri...
tharë...
gjëkun...
thir...

Pashai deshi të jepte urdhër që t'i shqepnin në hu, po atë çast një nga zbuluesit doli në krye të shokëve dhe tha:

- U ngjita gjer në majë të Çikës, po u lodha kotsëkoti, ujë nuk gjeta dot. Mirëpo kur po zbrisja tatëpjetë dëgjova një blegërimë deleje. Kërkova e kërkova tejepërkëtej dhe më në fund zbulova një shpellë të fshehtë. Aty ishin nja katër-pesë dhen dhe në mes të tyre po flinte një djalë i vogël, nja dhjetë-dymbëdhjetëvjeçar. E zgjova duke i rënë me shkelm dhe e pyeta se ku mund të gjenim ujë. Çunaku çoban m'u përgjigj e më tha:

- Këtu nuk ka pikë ujë, o zotëri. Aq vend i thatë është sa bagëtia dhe ne njerëzit, në vend të ujit dalim herët në mëngjes dhe lëpijmë vesën e natës...

- Ti takove një arnaut të vogël dhe nuk e solle këtu, para pashait tënd të lidhur pas bishtit të kalit? - e ndërpreu pashai.

- Po, o pasha i ndritur. Urdhëromëni dhe e sjell në çast.

- Do ta sjellësh gjallë-vdekur, ndryshe të fluturon koka! - ulëriti pashai.

Zbuluesi Asllan e ngau kalin si veri, shkoi te shpella dhe e lidhi çobanin e vogël për qafe me litar. Fundin e litarit e lidhi te bishti i kalit dhe u nis revan drejt lirishtëzës.

- Ja ku e solla çunakun, pasha efendi, - tha Asllani i ngazëllyer që i shpëtoi koka, duke u ulur në gjunjë.

- Të gradohet Asllani qysh tani, - urdhëroi pashai dhe pastaj iu kthye çobanit të vogël. - A e di se kush jam unë, o arnaut?

- E di, si nuk e di, se këtu kanë kaluar shumë pashallarë para jush...

- Ashtu? Po a e di ti se unë të zhduk nga faqja e kësaj bote?

- E di, si nuk e di. Pashallarët që kanë ardhur këndeje para jush kanë vrrarë e kanë prerë sa e sa koka njerëzish. Pastaj kanë vrrarë edhe më të vegjël se unë.

- Po të të dhimbset jeta, më trego ku të gjejmë ujë për të pirë se po digjemi e po zhuritemi nga etja. A e di ti se ushtarët e mi nuk po qëndrojnë dot më këmbë?

- E di...

- Po nuk tregove ku ka ujë të pret kjo! - Dhe pashai kapi me dorë jataganin e përkulur porsì drapër.

- O pasha i madh, mos më këcëno e mos më frikëso. Dhe mos e vrenjt ballin e mos më trego jataganin. Ujë në këto vende nuk ka. Ne e kemi shumë të shtrenjtë e të shenjtë dhe e nderojmë si Perëndi. Këtu njerëzit, ashtu siç i thashë edhe trimit tënd që më lidhi pas kalit, njerëzit dhe gjëja e gjallë ngrihen herët dhe në vend të ujit lëpijnë vesën e mëngjesit.

- Ashtu? - ulëriti pashai.
- Kështu është, pasha efendi. Dhe po nuk të pëlqyen fjalët e mia, nxirre jataganin nga milli dhe goditëm se nuk ta kam frikën.
- Merreni dhe coptojeni me jataganë arnautin! - ulëriti për të dhjetën herë pashai.

Pa mbaruar mirë fjalën ai, osmanët nxorën jataganët e thikat nga milli dhe u lëshuan si të xhindosur përmbi çobanin.

Bariu qëndroi drejt, duke u mbështetur te kërraba, nuk bëri asnjë hap para e asnjë hap prapa dhe nuk iu drodh fare qerpiku.

Osmanët e shtrënguan rrethin për qark tij dhe çunaku e shigjetoi me sy pashanë e thirri:

- Ujin e kemi shumë të shenjtë e të shtrenjtë në këto anët tona, o pasha. Dhe ne nuk i japim asnjë pikë armikut!

Pashai bëri disa hapa prapa se në sytë e tij çobani i vogël u kthye në një gjigand ndërsa osmanët nisën t'i binin me jataganë, por për çudi të tyre e të pashait ato nisën të thyheshin e të bëheshin copë-copë, pasi çobani u nguros në vend dhe u kthye në përmendore...

Natë ditë në lirishtë
shkëlqim të si rojë,
at mbeti nëpër shekuj
që të na tregojë.

Qysh atëherë trimëria e tij u përhap anembanë, pasi shaloi këngën që i ngriti populli, udhëtoi nëpër shekuj dhe nëpërmjet vargjeve e brezave erdhi gjer te ne. Prandaj edhe e këndon jo vetëm grupi i këngëve himarjote po anembanë Shqipëria:

Natë ditë në lirishtë
shkëmbi rri si rojë,
ai mbeti nëpër shekuj
që të na tregojë,

se dhe ujët, porsi toka
është i shtrenjtë shumë
dhe s'i jepet kurrë armikut
dhe kur rrjedh si lumë!

LEGJENDA SHQIPTARE - 13

libra të ilustruar për fëmijë

LEGJENDA E NJË SHKËMBI

Autor: *Odhise Grillo*

Piktor: *Vehap Kokalari*

Përkujdesja grafike: *Irena Toçi*

Janë në qarkullim nga e njëjta kolanë:

SKËNDERBEU

BESA E SHQIPTARIT

DY BATOT DHE ZANA E ILIRISË

TRIM MBI TRIMA, GJERGJ ELEZ ALIA!

MARO KONDA, TRIMËRESHË!

PRITE, PRITE AZEM GALICËN!

KAPEDAN ÇELO PICARI

LEGJENDA E NJË SHKËMBI

OSO KUKA NË KULLË T'BAROTIT

KOSTANDINI DHE DHOQINA

ZANAT E MALIT DHE FUQIA E MUJIT

KALAJA E ROZAFATIT

NËNA ME ZEMËR TË MADHE

**BOTIMET TOENA
ISBN 99927 1 257 0**